

Český model
amerického kongresu

Legalizace eutanazie

Zpráva Výzkumné služby Kongresu

Pavel Čech

1 Úvod

Slovo eutanazie pochází z řeckého spojení eu – dobrý a thanatos – smrt, doslova tedy znamená dobrá smrt. Tímto slovem se označuje praktika, při které je dotčená osoba na svou vlastní žádost usmrcena, a to za účelem úlevy od její bolesti či utrpení. Tento druh eutanazie je odborně označován jako eutanazie dobrovolná. Kromě eutanazie dobrovolné jsou nicméně rozlišovány i její další formy, jako například eutanazie nedobrovolná či eutanazie bez souhlasu, kterou se má na mysli situace, při které je provedena eutanazie na takové osobě, která neměla možnost vyslovit souhlas či nesouhlas, a to kvůli jejímu nedostatečnému věku či stavu, ve kterém nemůže svou vůli projevit. Dalším způsobem dělení eutanazie je její dělení na aktivní a pasivní. Pasivní eutanazií se označuje situace, kdy je dotčená osoba odpojena od přístrojů, které ji uměle udržují při životě. Aktivní eutanazií je pak taková její forma, při které musí dotčená osoba podstoupit určitou proceduru s asistencí poradců či lékařů.

Eutanazie bývá často zaměňována s pojmem asistovaná sebevražda. Tento pojem však vyjadřuje takovou formu sebevraždy, která je vykonána za pomoci jiné osoby. Poddruhem asistované sebevraždy je také physician-assisted-suicide (PAS), který označuje takovou sebevraždu, které vědomě a úmyslně asistuje osoba se znalostmi nebo prostředky potřebnými pro usmrcení osoby. Tato asistence může mít různé podoby, obvykle se jedná například o poradenství ohledně smrtelné dávky medikace, její poskytnutí nebo předepsání. Ačkoliv bývají pojmy eutanazie a asistovaná sebevražda často zaměňovány, nejedná se o totéž. Zásadní rozdíl spočívá ve skutečnosti, že při eutanazii lékař podává dotčené osobě smrtící látku osobně, v případě asistované sebevraždy tato osoba smrtící látku aplikuje sama.

Otázka legálnosti eutanazie se v právní vědě diskutuje již po několik století, po které vždy vyvolávala a stále vyvolává celou řadu souvisejících pochybností. Eutanazie však není pouze otázkou právní, ale také etickou, která je diskutována především v souvislosti s výkonem lékařského povolání.

<i>Eutanazie</i>	Smrt způsobená úmyslnou aplikací smrtící látky předepsané lékařem a podané také lékařem nebo zdravotní sestrou	
	<i>Dobrovolná</i> – s pacientovým povědomím a souhlasem	<i>Nedobrovolná</i> – bez pacientova povědomí nebo souhlasu
<i>Lékařsky asistovaná sebevražda</i>	Smrt způsobená úmyslným požitím smrtící látky předepsané lékařem, nicméně samostatně aplikované pacientem	

2 Vývoj diskuze o eutanazii

První zaznamenané případy praktikování eutanazie pocházejí již z dob antických. V antickém Řecku a Římě byla aktivní eutanazie tolerována, především proto, že tyto národy nebyly ovlivněny příchodem křesťanského náboženství a filozofie. Mnoho řeckých a římských lékařů připouštělo vykonávání potratů a dobrovolných sebevražd, jakožto dokonce i sebevražd nedobrovolných. V tomto ohledu tedy antičtí lékaři nepřipisovali Hippokratově přísaze takový význam, který by jim zakazoval poskytovat jejich pacientům na žádost smrtící přípravky.¹

S rozvojem křesťanské víry však došlo k obratu v pohledu na lidský život. Lidský život se stal v očích křesťanů božím darem a tudíž byl samotnými lidmi nedotknutelný, sebevražda tedy byla přísně zakázána. Ke zmírnění těchto názorů došlo až v období renesance s rozvojem přírodních věd. Například reformátor Martin Luther byl zastáncem eutanazie, stejně jako Thomas More, který ve své knize *Utopie* vyslovil potřebu dobrovolné eutanazie pro smrtelně nemocné.² V ideální společnosti to podle něj bylo přijatelným opatřením ke zvládnutí utrpení. Nikdo však neměl být usmrčen proti své vůli.³ V 18. století sepsal David Hume esej *O sebevraždě*, kterou následovala stať *Projev o eutanázii* od lékaře Paradyse. V ní byla doporučena snadná smrt pro nevléčitelné a trpící pacienty.⁴

Zájem o eutanazii i nadále rostl především v Evropě a USA, kde byly v 19. století zakládány první organizace na podporu eutanazie, byly podávány návrhy na její legalizaci a rostl počet knih věnujících se tomto tématu. Na přelomu 19. a 20. století došlo k otevřené diskusi lékařů o možnostech eutanazie. Poprvé však byla eutanazie legalizována až Adolfem Hitlerem v Německu. Lékař tehdy mohl pacientovi pomoci „zbavit se utrpení“, pokud měl během terminální nemoci nesnesitelné bolesti. Ve skutečnosti se však jednalo o nedobrovolnou eutanazii, jejímž skutečným účelem bylo zavraždit psychicky nemocné a fyzicky postižené osoby, které nacistický režim dle eugenických zákonů považoval za osoby nevhodné života.⁵ Po válce se o eutanazii opět otevřeně diskutovalo především v oblasti práva, morálky, náboženství a zdravotnictví. O právu na eutanazii se dokonce diskutovalo i v souvislosti s Chartou Spojených národů, nicméně po odhalení nacistických zvěrstev bylo od snah na zakomponování tohoto práva do Charty upuštěno.⁶

S příchodem šedesátých let dvacátého století došlo k revoluci na poli lékařské vědy a k významným objevům a vynálezům, které pomáhaly chránit životy před nemocemi a umožnily lidský život významně prodloužit. Pacienti trpící nevléčitelnými nemocemi však k prodlužování života nezastávali příliš pozitivní přístup. Naopak toto chápali pouze jako prodlužování utrpení, jelikož dle jejich názoru

¹Historical Timeline: History of Euthanasia and Physician-Assisted Suicide

²A General History of Euthanasia. *The Life Resources Charitable Trust*

³Excerpt from *Utopia*, Book 2.: EUTHANASIA & SUICIDE. *Luminarium: Anthology of English Literature*

⁴A General History of Euthanasia. *The Life Resources Charitable Trust*

⁵EUTHANASIA PROGRAM. *United States Holocaust Memorial Museum*

⁶Historical Timeline: History of Euthanasia and Physician-Assisted Suicide

v konečném důsledku smrti stejně nelze uniknout. Kvůli tomuto postoji výrazně vzrostl zájem o poskytování péče umírajícím.⁷

V roce 1968 Světová lékařská asociace (WMA) přijala rezoluci, kde vyslovila svou definici eutanazie a označila ji za neetickou. Zjednodušená definice z této rezoluce zní takto: „Akt úmyslného ukončení života pacienta na jeho vlastní žádost, případně na žádost blízkých příbuzných.“⁸ Tuto rezoluci následně WMA několikrát opakovaně potvrdila, naposledy v dubnu roku 2015.⁹

3 Současná právní úprava

Ačkoliv se vládní snahy o legalizaci eutanazie objevují již od 20. století, v současné době je eutanazie ve většině zemí světa nelegální.¹⁰ Za její legalizaci však bojují především nevládní neziskové organizace, zdravotnické asociace a organizace bojující za lidská práva.

K dnešnímu dni neexistuje na federální úrovni žádný zákon, který by se věnoval eutanazii jako samostatné problematice. Namísto toho je eutanazie zákony všech států klasifikována jako vražda, a tudíž zakázána.¹¹ K lékařsky asistované sebevraždě se však v roce 1997 vyjádřil Nejvyšší soud Spojených států amerických. Tehdy rozhodl, že neexistuje žádné Ústavou garantované právo zemřít. Dále však soud stanovil, že problematika legalizace či zákazu PAS je zcela v kompetenci individuálních států.¹²

3.1 Asistovaná sebevražda

V případě asistované sebevraždy však již tak jednotný názor nepanuje. Asistovaná sebevražda je ve státech Washington, Oregon, Kalifornie, Colorado, Montana, Vermont a federálním distriktu District of Columbia legální.

⁷THOMASMA D.C., KUSHNEROVÁ T. Od narození do smrti, s. 213-223

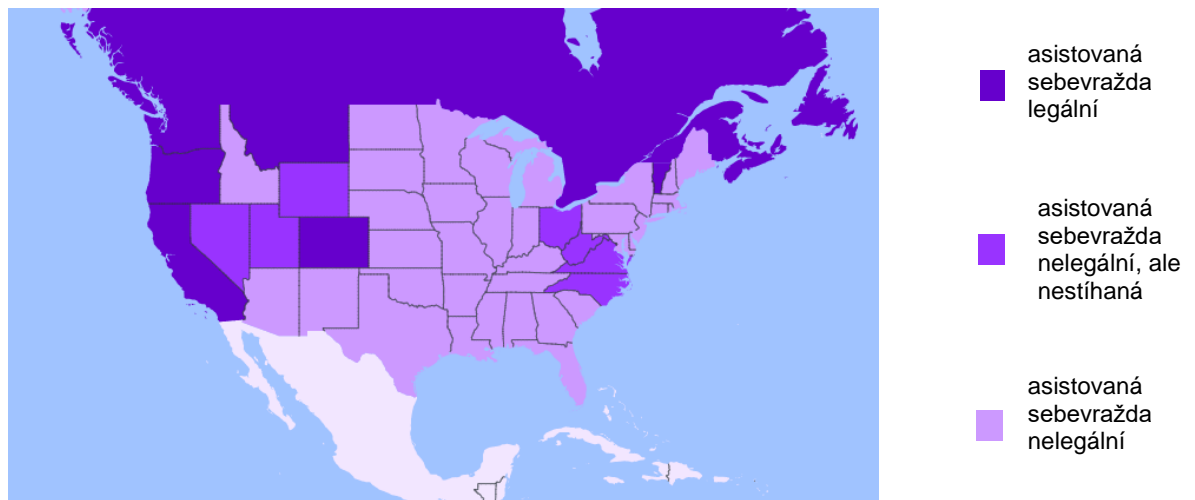
⁸MALÝ, Ondřej. *Eutanazie – etický a právní problém*

⁹WMA DECLARATION ON EUTHANASIA. *World Medical Association*

¹⁰Euthanasia & Physician-Assisted Suicide (PAS) around the World: Legal Status in 28 Countries from Australia to Uruguay. *ProCon.org*

¹¹State-by-State Guide to Physician-Assisted Suicide. *ProCon.org*

¹²THE LAW ON ASSISTED SUICIDE. *Frontline*

Obrázek č. 1: Legalita PAS v Severní Americe¹³

3.1.1 Oregon

Oregon je první stát Spojených států amerických, ve kterém došlo k uzákonění asistované sebevraždy. O zákoně s názvem Death with Dignity Act se zde hlasovalo již v roce 1994. O jeho schválení tehdy ale nerozhodovali zástupci zákonodárné moci, nýbrž široká veřejnost, která jej schválila hraniční většinou 51%.¹⁴ Na základě tohoto zákona byly přijaty první podmínky, za jejichž splnění je možné v souladu se zákonem poskytnout pacientovi smrtící látku. Patřily mezi ně předpokládaná doba dožití v délce maximálně šesti měsíců, požadavek pacienta o poskytnutí smrtící látky ošetřujícím lékařem podaný ústní cestou alespoň dvakrát za sebou s určitým časovým rozestupem a předcházející poradenství. Zákon vešel v účinnost v roce 1997. Později tohoto roku sice došlo k novému hlasování ohledně zrušení tohoto zákona, tuto možnost však občané oprávněně hlasovat zamítli.¹⁵ Od roku 1997 do 2017 využilo v Oregonu možnosti asistované sebevraždy celkem 1275 osob.¹⁶

3.1.2 Washington

Druhým státem, ve kterém byl přijat obdobný zákon formou lidového hlasování, je Washington. Jeho voliči schválili v roce 2008 Death with Dignity Act, který smrtelně nemocným dospělým a svéprávným občanům Washingtonu, jejichž předpokládaná délka dožití nepřekračuje šest měsíců, umožnil podat si smrtící látku předepsanou lékařem. K tomuto bylo však kromě diagnózy dvou nezávislých lékařů nutné, aby o to pacient slovně i písemně požádal a přečkal beze změny názoru čekací dobu. Lékaři,

¹³GEORGETOWN UNIVERSITY. Euthanasia Regulations Around the World

¹⁴Oregon Death with Dignity Act: A History. *ProCon.org*

¹⁵Death with Dignity: Oregon. *Death with Dignity*

¹⁶více informací

na:<http://www.oregon.gov/oha/PH/PROVIDERPARTNERRESOURCES/EVALUATIONRESEARCH/DEATHWITHDIGNITYACT/Documents/year20.pdf>

pacienti a další osoby v dobré víře zúčastněné na asistované sebevraždě tak nemohou být za splnění těchto podmínek trestně stíháni, jelikož jsou na základě zákona zproštěni odpovědnosti.¹⁷

3.1.3 Montana

V Montaně je pomoc při vykonání sebevraždy legální na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě *Baxter v. Montana* z roku 2009. Soud v tomto případě judikoval, že právní řád státu Montana povoluje smrtelně nemocným občanům požádat lékaře o smrtící látku. Nejvyšší soud byl však při svém rozhodování opatrný a omezil se při svém rozhodování pouze na soulad se státními zákony. K posouzení, zda je toto právo chráněno Ústavou, tedy nedošlo.¹⁸

3.1.4 Vermont

Vermont schválil svůj Patient Choice and Control at End of Life Act v květnu roku 2013, a tudíž se jedná o první zákon týkající se asistované sebevraždy ve Spojených státech amerických, který byl schválen legislativní cestou. Podmínky pro předepsání smrtící látky a umožnění spáchání sebevraždy se však zásadním způsobem neliší od předchozích právních úprav jiných států.¹⁹

3.1.5 Kalifornie

V Kalifornii je asistovaná sebevražda legální od roku 2016, a to díky California End of Life Option Act. Na základě tohoto zákona mohou obyvatelé státu Kalifornie za určitých podmínek zažádat o přístup k lékařské pomoci při sebevraždě. Mezi tyto základní podmínky patří věk přes 18 let, plná svéprávnost k učinění tohoto rozhodnutí a schopnost podat si smrtící látku osobně. Dále se jedná o skutečnost, že pacient musí trpět smrtelnou chorobou s očekávanou délkou dožití kratší než 6 měsíců, přičemž s pacientem musí být prodiskutovány a zváženy ostatní možnosti jako například paliativní péče. Asistující lékař nesmí být ke svému jednání nucen a musí pacientovi napomáhat dobrovolně.²⁰ Dle výroční zprávy California Department of Public Health zemřelo v Kalifornii v roce 2016 na základě užití smrtící látky dle tohoto zákona celkem 111 osob, přičemž 55 % z nich byly ženy, téměř 90 % činily osoby europoidní rasy a medián věku těchto osob byl 73 let.²¹

3.1.6 Colorado

Ve státu Colorado je asistovaná sebevražda legální rovněž od roku 2016. Hlasováním v referendu byl pětadesát procentní většinou schválen návrh zákona, který smrtelně nemocným pacientům umožňuje vzít si svůj vlastní život užitím látky předepsané lékařem. Zákonnou podmínkou pro tuto

¹⁷Death with Dignity: Washington. *Death with Dignity*

¹⁸JOHNSON, KIRK. Montana Ruling Bolsters Doctor-Assisted Suicide

¹⁹PATIENT CHOICE AND CONTROL AT END OF LIFE. *Vermont Department of Health*

²⁰End of Life Option Act. *California Department of Public Health*

²¹Více informací na: <https://www.cdph.ca.gov/Programs/CHSI/CDPH%20Document%20Library/CDPH%20End%20of%20Life%20Option%20Act%20Report.pdf>

skutečnost je však nezávislé posouzení dvou lékařů, kteří stanoví diagnózu smrtelné nemoci a potvrdí, že pacient je schopen samostatného rozhodování o sebevraždě.²²

3.1.7 District of Columbia

Po vzoru ostatních států vešel v únoru roku 2017 ve federálním distriktu v účinnost Death with Dignity Act. Kromě ostatních požadavků musí dle tohoto zákona pacient lékaře během 15 dní dvakrát požádat o asistenci s ukončením života. Smrtící látka může být následně předepsána až po uplynutí 48 hodin od učinění druhého požadavku.²³

4 Argumentační rovina

4.1 Autonomie člověka

Jedním z nejčastěji užívaných argumentů pro legalizaci eutanazie je ctění principu autonomie člověka. Tento argument má širokou podporu napříč jak laickou, tak odbornou veřejností. Argument vyslovený na základě tohoto principu lze zjednodušeně formulovat tak, že život patří každé lidské bytosti jako jakákoliv jiná věc, a tudíž si s ním může dělat, co se jí zlíbí, a je jejím právem rozhodnout, kdy, kde a za jakých okolností zemře.

Proti autonomii člověka stojí obava, že ač by pacienti v řadě případů poskytovali reálný autonomní souhlas s eutanazií, tak v mnoho případech by se naopak jednalo pouze o autonomii zdánlivou. Touto zdánlivostí se má na mysli skutečnost, že legalizací eutanazie by pravděpodobně došlo k vytvoření tlaku vůči starším a zranitelným osobám, které by tento společenský nátlak (ať už by se jednalo o nátlak reálný či pouze domnělý) donutil, aby eutanazii podstoupili. Nelze vyloučit ani manipulaci ze stran osob blízkých. Tomuto nasvědčuje i skutečnost, že se pravidelně vyskytují případy týrání starých lidí.

Dalším protiargumentem, stojícím proti respektu autonomie člověka, je fakt, že spousta věcí je zákonem z důvodných příčin zakázána. Příkladem může být používání bezpečnostních pásů, kdy tím, že používány nebudou, reálně není ohrožena žádná jiná osoba kromě osoby bezpečnostní pásy nevyužívající. To však nezamezuje tomu, aby byla v tomto ohledu autonomie omezena a aby byla povinnost bezpečnostní pásy užívat vynucována zákonem a její porušení sankcionováno.²⁴

²²NEW YORK TIMES. Colorado Proposition 106 — Medical Aid in Dying — Results: Approved

²³Death with Dignity: District of Columbia

²⁴MALÝ, Ondřej. *Eutanazie – etický a právní problém*

4.2 Soucit a obavy z utrpení

Dle tohoto argumentu je eutanazie prostředkem, který ukončí nesnesitelné a marné utrpení pacienta, od kterého mu nelze jiným způsobem pomoci. I proti tomuto argumentu však existuje celá řada protiargumentů. Mnozí odpůrci eutanazie a asistované sebevraždy se totiž nachází právě mezi osobami, které se o pacienty starají v konečném stádiu jejich života. Dle názoru těchto osob pak pacientům více než eutanazie uleví od utrpení a prokáže mnohem větší soucit skutečnost, že nejsou sami a prožívají „utrpení“ společně s pacientem. Tyto osoby se o pacienta starají do konce jeho života a raději, než aby mu umožnili zemřít, s ním projevují solidaritu. Dalším argumentem proti eutanazii je také rozvoj a pokrok lékařské vědy. Dnes smrtelné a neléčitelné choroby totiž mohou být v horizontu několika let díky vývoji nových léků překonány. Není možné opomenout ani možnost paliativní péče.

4.3 Posvátnost a hodnota života

Dle tradičního křesťanského pojetí o životě rozhoduje Bůh a člověk mu tuto schopnost nemá brát. Naopak by se měl člověk vůli boží podřizovat a neuzurpovat moc nad tím, nad čím by rozhodovat neměl. Dle křesťanského pojetí je Bůh moudřejší než člověk a nikdy neukončuje život předčasně, tudíž zbývající dny pacientova života mají svůj důvod. Podle tohoto argumentu lze dále také poukázat na skutečnost, že ochota provést na člověku eutanazii značí to, že jeho život pro nás již nemá žádnou hodnotu.²⁵ Lidský život však není chráněn pouze z hlediska náboženského. Život je nejvyšší hodnota, kterou zákon a společnost chrání i v právním slova smyslu.

4.4 Kluzký svah

„Argumentem kluzkého svahu se má na mysli skutečnost, že i pokud bychom upustili od všech ostatních problematických oblastí, které eutanazii doprovází, povolením „zabití“ osob určité skupiny, která by legislativně byla dána, by se spustila sněhová koule, která by nabírala další a další možné případy, u nichž by společnost byla ochotna na eutanazii přistoupit. Postupně by tak docházelo k rozvolňování etické uzdy eutanazie, až by se prakticky rozvolnila úplně a smrt ostatních by s nadsázkou byla pouze skutečnost, kterou je možné a vhodné podstoupit.“²⁶

4.5 Ekonomická stránka

Ačkoliv se může na první pohled zdát absurdní vtahovat do diskuze o smrti člověka tento argument, existuje mnoho lidí, kteří jej považují za dostatečně pádný. Z ekonomické stránky lze totiž poukázat na skutečnost, že pro zdroje, které jsou „plýtvány“ na nevléčitelně nemocné, a to často ve značné výši,

²⁵Informace o pohledu dalších náboženských církví lze nalézt na: <https://sites.sju.edu/icb/religious-perspectives-on-euthanasia/>

²⁶MALÝ, Ondřej. *Eutanazie – etický a právní problém*, str. 47-48

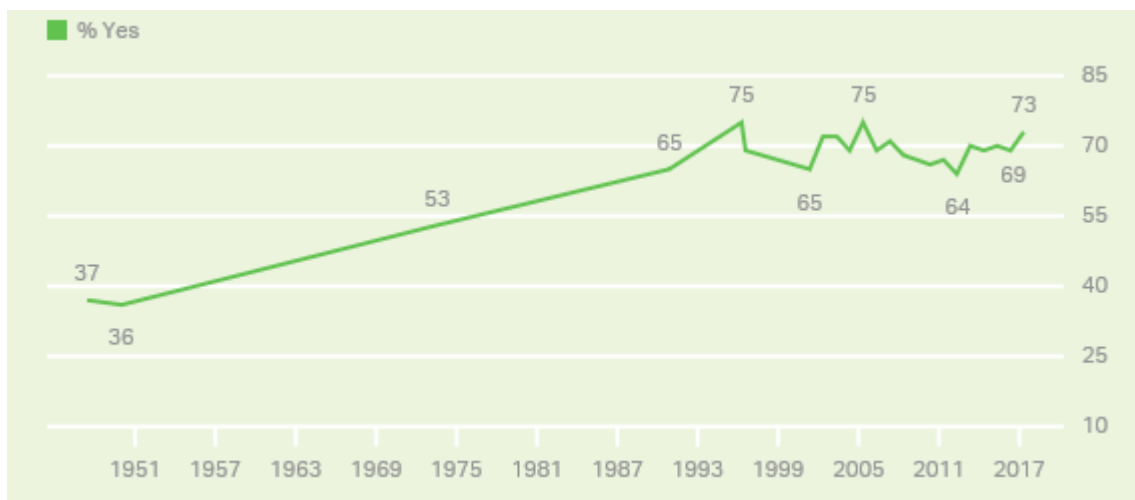

by se v jiné oblasti zdravotnictví anebo v sektoru úplně jiném našlo využití vhodnější. To by následně mohlo vést k mnohem efektivnějšímu využití zdrojů, které jsou bohužel omezené. Dále je v kontextu daného argumentu nutné zmínit, že přibývá lidí, na které je nutno vynakládat nákladnou péči. Naopak ale vzhledem k rostoucímu průměrnému věku obyvatelstva dochází ke snižování poměru populace ve smyslu populace aktivně ekonomicky činné.²⁷ Dle výzkumu Univerzity Calgary by uzákonění eutanazie mohlo například pro Kanadu znamenat snížení ročních výdajů ve zdravotnictví až o částku 138 milionů kanadských dolarů.²⁸

5 Ideologická orientace

Podpora eutanazie se mezi americkými obyvateli v průběhu času zvyšuje. Od padesátých let minulého století se počet obyvatel Spojených států amerických, kteří podporují eutanazii, téměř zdvojnásobil. Na otázku, jestli by lékařům mělo být v souladu se zákonem umožněno smrtelně nemocnému pacientovi ukončit bezbolestným způsobem život, pokud s tím pacient nebo jeho rodina souhlasí, odpovědělo dle výzkumu Gallup v roce 2017 kladně 73 % dotazovaných.

Graf č. 1: Vývoj podpory eutanazie napříč americkým obyvatelstvem od roku 1951 do roku 2017²⁹

Veřejné průzkumy ukazují, že názory na eutanazii korelují především s náboženským vyznáním. Dle průzkumu učiněného americkou Gallup, Inc. podporuje eutanazii pouze 55 % osob, které pravidelně navštěvují kostel a praktikují náboženství. Avšak mezi osobami, které kostel nenavštěvují, dosahuje míra podpory eutanazie již 87 %. Mezi ideologickými skupinami se taktéž objevuje názorový rozkol, jelikož eutanazii podporuje 89 % liberálů, 79 % středově a 60 % konzervativně smýšlejících obyvatel.

²⁷MALÝ, Ondřej. *Eutanazie – etický a právní problém*, str. 41-42

²⁸Euthanasia could save Canada millions in healthcare costs. *ProCon.org*

²⁹Majority of Americans Remain Supportive of Euthanasia. *Gallup*

Napříč stranickým systémem se však eutanazie těší většinové podpoře, jelikož její legalizaci podporuje 81 % občanů hlásících se k demokratické straně a 67 % hlásících se k republikánskému smýšlení.³⁰

Lékařsky asistovaná sebevražda se naproti eutanazii vyznačuje menší mírou podpory veřejnosti. Od roku 1996 do roku 2013 podporovalo eutanazii v průměru 69 % obyvatel, kdežto podporu PAS vyjadřovalo pouze 58 % obyvatel. Nicméně v souvislosti s přijetím zákonů podporujících asistovanou sebevraždu a celkovou liberalizací americké společnosti se názory na PAS mění a v současnosti by legalizaci této formy úmrtí podporovalo celých 67 % Američanů.³¹

6 Shrnutí a nástin legislativního postupu

V současné době neexistuje žádný pramen práva, který by otázku eutanazie či asistované sebevraždy upravoval na federální úrovni. Z tohoto důvodu je nutné před případným přijetím nového zákona uvažovat nad veškerými ústavněprávními, trestněprávními a zdravotněprávními okolnostmi. Nelze opomenout ani skutečnost, že není možné žádného lékaře nutit k výkonu jakékoliv činnosti spojené se skončením života jeho pacienta, a tudíž veškeré související činnosti musejí být prováděny pouze na základě principu dobrovolnosti.

Dále je nutné důkladně upravit podmínky, za kterých bude možné případnou eutanazii či asistovanou sebevraždu provést. Po vzoru již účinných zákonů může být například stanovena doba potřebná pro přehodnocení pacientova rozhodnutí, popřípadě může být eutanazie povolena pouze za předpokladu, že je u pacienta předpokládána pouze určitá délka dožití. Pokud Kongres dojde k závěru, že je nutné přijmout zákon upravující tuto problematiku, tak je dále nutné posoudit, zdali je vhodnější se vydat cestou eutanazie pouze pasivní či také aktivní nebo také formou sebevraždy asistované.

Problematika eutanazie je celospolečenský problém. Není zcela jednoduché posoudit, zdali vnímáme jako vyšší hodnotu život nebo svobodné rozhodnutí člověka. Otázkou také zůstává, jestli u tak jedinečných případů, jako jsou individuální onemocnění a prospěch pacienta je vůbec možné zavádět obecná pravidla. Navzdory veškerým nezodpovězeným otázkám však nelze ignorovat skutečnost, že debata o eutanazii se stejně tak jako lidské myšlení neustále posouvá.

³⁰Majority of Americans Remain Supportive of Euthanasia. *Gallup*

³¹Majority of Americans Remain Supportive of Euthanasia. *Gallup*

7 Seznam zdrojů

1. A General History of Euthanasia. The Life Resources Charitable Trust [online]. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://www.life.org.nz/euthanasia/abouteuthanasia/history-euthanasia1>
2. Death with Dignity: District of Colombia. Death with Dignity [online]. [cit. 2018-02-25]. Dostupné z: <https://www.deathwithdignity.org/states/district-of-colombia/>
3. Death with Dignity: Oregon. Death with Dignity [online]. [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://www.deathwithdignity.org/states/oregon/>
4. Death with Dignity: Washington. Death with Dignity [online]. [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://www.deathwithdignity.org/states/washington/>
5. Economic Aspects of Euthanasia. *The Life Resources Charitable Trust* [online]. [cit. 2018-02-25]. Dostupné z: <http://www.life.org.nz/euthanasia/euthanasiapoliticalkeyissues/economics/>
6. End of Life Option Act. *California Department of Public Health* [online]. 2018 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://www.cdph.ca.gov/Programs/CHSI/Pages/End-of-Life-Option-Act.aspx>
7. Euthanasia could save Canada millions in healthcare costs. *ProCon.org* [online]. 2017 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.mercatornet.com/careful/view/euthanasia-could-save-canada-millions-in-healthcare-costs/19285>
8. EUTHANASIA PROGRAM. *United States Holocaust Memorial Museum* [online]. Washington DC [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005200>
9. Euthanasia & Physician-Assisted Suicide (PAS) around the World: Legal Status in 28 Countries from Australia to Uruguay. *ProCon.org* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://euthanasia.procon.org/view.resource.php?resourceID=000136>
10. Excerpt from Utopia, Book 2.: EUTHANASIA & SUICIDE. *Luminarium: Anthology of English Literature* [online]. 2009, 2009 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.luminarium.org/renlit/utopiaeuthanasia.htm>
11. GEORGETOWN UNIVERSITY. Euthanasia Regulations Around the World. *KENNEDY INSTITUTE OF ETHICS* [online]. [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://ethicslab.georgetown.edu/euthanasia-map/>
12. JANIŠOVÁ, Tereza. *Eutanazie v historii a současnosti*. Pardubice, 2010. Dostupné také z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/36139/JanisovaT_Eutanazie%20v%20historii_MP_2010.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická.
13. JOHNSON, KIRK. Montana Ruling Bolsters Doctor-Assisted Suicide. *The New York Times* [online]. 2009 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2010/01/01/us/01suicide.html>
14. Historical Timeline: History of Euthanasia and Physician-Assisted Suicide. *ProCon.org: The Leading Source For Pros and Cons of Controversial Issues* [online]. 2013 [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <https://euthanasia.procon.org/view.timeline.php?timelineID=000022>

15. Majority of Americans Remain Supportive of Euthanasia. *Gallup* [online]. 2017 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://news.gallup.com/poll/211928/majority-americans-remain-supportive-euthanasia.aspx>
16. MALÝ, Ondřej. *Eutanazie – etický a právní problém*. Brno, 2017. Dostupné také z: https://is.muni.cz/th/391092/pravf_m/Eutanazie_-_eticky_a_pravni_problem.pdf. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity.
17. NEW YORK TIMES. Colorado Proposition 106 — Medical Aid in Dying — Results: Approved. *The New York Times* [online]. 2017 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/elections/results/colorado-ballot-measure-106-medical-aid-in-dying>
18. Oregon Death with Dignity Act: A History. *ProCon.org* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.deathwithdignity.org/oregon-death-with-dignity-act-history/>
19. PATIENT CHOICE AND CONTROL AT END OF LIFE. *Vermont Department of Health* [online]. 2018 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://www.healthvermont.gov/systems/patient-choice-and-control-end-life>
20. Religious Perspectives On Euthanasia. *Institute of Catholic Bioethics* [online]. 14.3.2011 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z: <https://sites.sju.edu/icb/religious-perspectives-on-euthanasia/>
21. State-by-State Guide to Physician-Assisted Suicide. *ProCon.org* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://euthanasia.procon.org/view.resource.php?resourceID=000132>
22. THOMASMA D.C., KUSHNEROVÁ T. *Od narození do smrti*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 2000. 392 s., ISBN 80-204-0883-5.
23. WMA DECLARATION ON EUTHANASIA. *World Medical Association* [online]. 15.2.2017 [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-on-euthanasia/>